Skatteutskottets betänkande

1978/79:36

med anledning av motioner om beskattningen av vissa förmåner i tjänsten

Motionerna

I detta betänkande behandlas motionerna

1978/79:1148 av Marianne Karlsson (c) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär en utredning som förutsättningslöst utvärderar nuvarande matkupongssystems för- och nackdelar samt de samhällsekonomiska konsekvenserna av detta;

1978/79:1713 av Georg Danell (m) vari hemställs att riksdagen uttalar att avdrag för arbetskläder skall kunna medges för styrkta utlägg upp till det belopp som befintligt ekiperingsbidrag utgör.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt 32 § 3 mom. fjärde stycket kommunalskattelagen (1928:370) skall naturaförmån av mindre värde, som utgått i tjänsten, inte tas upp till beskattning, om det kan antas att förmånen inte är avsedd att utgöra direkt ersättning för utfört arbete. Denna regel, som tillkommit i förenklingssyfte, utvecklas närmare i punkt 3 av anvisningarna till nämnda lagrum och gäller framför allt beträffande s. k. trivselförmåner som inte är avsedda som direkt ersättning för utfört arbete. I lagstiftningen framhålls bl. a. att en förmån i regel skall anses som skattepliktig om den skattskyldige har möjlighet att avstå härifrån mot ersättning i pengar.

Arbetsgivarens skyldighet att lämna kontrolluppgift omfattar inte naturaförmåner med ett sammanlagt värde av högst 600 kr. för helt år räknat. Detta gäller under förutsättning att förmånen inte – oavsett värdet – i sin helhet skall beskattas. Begränsningen i uppgiftsskyldigheten har tagits in såsom undantag f) i 37 § 1 mom. punkt 1 taxeringslagen (1956:623).

För tillämpningen av dessa regler har riksskatteverket meddelat särskilda anvisningar – senast i RSV Dt 1978:19 – där naturaförmånerna delas in i tre olika grupper. Grupp 1 utgörs av förmåner som över huvud taget inte bör anses skattepliktiga. Hit hör exempelvis fria överdrags- och skyddskläder, kaffe och liknande förfriskningar under arbetet och fri lunch för lärare under övervakning av skolmåltid. Grupp 2 avser förmåner vilkas skattepliktighet beror på värdet, nämligen vissa subventionerade förmåner av olika slag. Här nämns bl. a. lunch för nedsatt pris och beklädnad i och för tjänsten (annat än överdrags- och skyddskläder) som tillhandahålls till nedsatt pris. De

förmåner som hänförs till denna grupp bör anses skattefria endast om deras sammanlagda värde inte överstiger 600 kr. för helt år räknat. Grupp 3 avser förmåner som alltid bör anses som skattepliktiga. Här avses förmåner som inte kan hänföras till trivselförmåner eller dylikt utan som enligt anvisningarna i regel måste betraktas som direkt ersättning för utfört arbete, bl. a. fri kost – ett eller flera mål om dagen – och fri beklädnad i och för tjänsten (annat än överdrags- och skyddskläder).

RSV har dessutom lämnat särskilda anvisningar för beräkning av värdet av förmån av fri lunch och subventionerad lunch. Fr. o. m. inkomståret 1979 innehåller dessa anvisningar i huvudsak följande (RSV Dt 1978:22).

Värdet av fri lunch för ett helt år räknat fastställs i länsanvisningarna och beräknas i normalfallet med ledning av antalet kostdagar och det för kalenderåret gällande värdet av fri lunch, ett mål om dagen, vid korttidsanställning.

Beräkning av värdet av fri lunch i andra fall och subventionerad lunch kan i regel ske med utgångspunkt från det i källskattetabellerna angivna värdet av fri kost, ett mål om dagen vid korttidsanställning. Detta värde anges i 1979 års tabeller till 9 kr. 70 öre.

Förmånsvärdet av subventionerad lunch beräknas normalt till ett belopp per dag, som motsvarar skillnaden mellan det i källskattetabellerna för inkomståret 1979 angivna värdet av ett mål om dagen och det pris den anställde erlagt för lunchen. För att undersöka om skatteplikt föreligger multipliceras därefter skillnadsbeloppet med beräknat antal kostdagar under kalenderåret.

De angivna beräkningssätten kan tillämpas antingen arbetsgivaren tillhandahåller de anställda måltidskuponger eller på annat sätt helt eller delvis bekostar deras luncher. Som förutsättning härför gäller emellertid att luncherna är av normal beskaffenhet och inte är av dyrbarare slag, som mer påtagligt har karaktär av löneförmån. Luncherna anses inte ha mer påtaglig karaktär av löneförmån om arbetsgivarens direkta kostnader inte överstiger 9 kr. 70 öre. Eftersom i lunchpriset inte bör inräknas arbetsgivarens indirekta kostnader för lokaler, inventarier m. m. kan man i de fall arbetsgivaren tillhandahåller t. ex. kuponger godta ett visst högre värde, dock högst 15 kr.

Kostnader för skyddsutrustning och vissa skyddskläder kan anses som avdragsgilla omkostnader vid beskattningen, medan däremot utgifter för arbetskläder i princip är att hänföra till ej avdragsgilla levnadskostnader. Enligt en provisorisk lagstiftning, som genomfördes 1975 för 1976–1978 års taxeringar, är emellertid arbetstagare inom sådana yrkesgrupper som på grund av arbetets beskaffenhet vållas onormalt höga kostnader för arbetskläder, berättigade till ett schablonavdrag med 300 kr. enligt särskilda föreskrifter som utfärdas av riksskatteverket. Avsikten var att genom denna lagstiftning stimulera parterna på arbetsmarknaden till att under åren

1976–1978 träffa avtal om att arbetsgivarna skulle tillhandahålla skyddsutrustning och arbetskläder inom ramen för vad som gäller för skattefria beklädnadsförmåner m. m. av mindre värde.

Med hänvisning till att dessa frågor ännu inte fått sin lösning genom kollektivavtal och till att det fortfarande är önskvärt att så sker, förlängdes lagstiftningen hösten 1978 med tre år (prop. 1978/79:50 bil. 2, SkU 1978/79:19).

RSV har meddelat särskilda föreskrifter för tillämpningen av reglerna, senast i RSV Dt 1978:33. I dessa föreskrifter har verket bl. a. angett ett 20-tal olika yrkesgrupper som typiskt sett kan anses ha haft så stora klädkostnader att de bör medföra avdragsrätt med 300 kr.

Även andra arbetstagare än de som återfinns i förteckningen kan vara berättigade till avdrag. Förutsättningen är att de på anmodan kan styrka att de haft inte oväsentliga kostnader utöver det normala för arbetskläder, beroende på att kläderna p. g. a. arbetets beskaffenhet utsätts för starkt slitage, kraftig nedsmutsning eller annars förbrukas osedvanligt snabbt. Sådana kostnader skall anses föreligga om de uppgår till minst 800 kr. och avser utgifter för typiska arbetskläder. I föreskrifterna framhålls att avdrag för kostnad för sådana arbetskläder aldrig får medges med högre belopp än 300 kr.

Utanför avdragsrättens omfattning faller bl. a. kontorspersonal, sjukhuspersonal, butiksanställda, lagerarbetare samt personal inom hotell- och restaurangnäringarna eller inom andra serviceyrken. Gemensamt för dessa grupper är att de arbetskläder som använts utgörs av skyddsrockar eller överdragskläder utan speciella egenskaper och att bärarens arbete inte kan sägas vara sådant att kläderna utsätts för ett onormalt slitage, som medför påtagliga merkostnader. Klädkostnaderna är alltså inte avdragsgilla. Däremot beskattas inte arbetstagarna om arbetsgivaren tillhandahåller skyddsrockar eller liknande kostnadsfritt – detta bör alltjämt anses vara en skattefri förmån av mindre värde.

Avdrag medges ej heller sådana anställda som genom att använda särskilda arbetskläder gör en motsvarande besparing av de privata klädkostnaderna, typ frack, smoking eller uniform i tjänsten.

Utskottet

De motioner som utskottet behandlar i detta betänkande berör beskattningsreglerna för naturaförmåner. Gällande bestämmelser innebär i korthet att förmåner av detta slag, som utgått i tjänsten och som är av mindre värde, skall beskattas endast om de kan anses utgöra direkt ersättning för utfört arbete. Ersättning i pengar skall däremot regelmässigt beskattas, även om ersättningen uppgått till obetydligt belopp.

Yrkandet i motionen 1148 om en utvärdering av matkupongssystemet grundar sig på uppfattningen att beskattningsreglerna gynnar höginkomsttagare. Motionären ifrågasätter om man inte av rättviseskäl bör avskaffa

systemet eller utvidga det till andra grupper än anställda, exempelvis till pensionärer.

Med anledning av vad som anförts i motionen vill utskottet betona att gällande regler införts i förenklingssyfte. De anvisningar som riksskatteverket utfärdat i ämnet innebär också att gränsdragningsproblem beträffande småsaker kan undvikas. Uppgår förmånerna däremot till ett ej obetydligt värde skall de beskattas. Gränsen går vid sammanlagt 600 kr. om året, och den som erhåller fria lunchkuponger skall i princip beskattas fullt ut för värdet härav. Utskottet är medvetet om att värderingen med nödvändighet bygger på schabloner, men svårigheterna att rätt uppskatta värdet av lunchförmåner blir givetvis inte mindre om man slopar den nuvarande gränsen för skatteplikt. Samtidigt kan framhållas att nya svårigheter skulle tillskapas om man på sätt som anges i motionen inför ett motsvarande system för nya grupper. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionen 1148.

I motionen 1713 anförs att militär personal får ekiperingshjälp med 1 500 kr. i engångsbidrag och därefter med 450 kr. om året. Motionären åberopar att vissa yrkesgrupper erhåller arbetskläder av arbetsgivaren och att andra i speciella fall är berättigade till avdrag för kostnader för arbetskläder. Med hänvisning härtill yrkar han att avdrag för kostnader för uniform m. m. skall kunna medges med belopp motsvarande det skattepliktiga ekiperingsbidraget.

Det förhållandet att vissa naturaförmåner, som är av mindre värde och som inte bör jämställas med direkta löneförmåner, i förenklingssyfte har undantagits från beskattning utgör enligt utskottets uppfattning inte skäl för att göra även smärre kontantbelopp skattefria. Kostnader för arbetskläder bör i princip betraktas som en ej avdragsgill levnadskostnad. De särskilda avdragsregler som genom en tidsbegränsad lagstiftning genomförts för vissa yrkesgrupper med speciellt stort klädslitage utgör enligt utskottets mening endast ett undantag som bekräftar denna huvudregel. Utskottet avstyrker således även motionen 1713.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår

1. motionen 1978/79:1148,
2. motionen 1978/79:1713.

Stockholm den 6 mars 1979

På skatteutskottets vägnar
ERIK WÄRNBERG

Närvarande: Erik Wärnberg (s), andre vice talmannen Tage Magnusson (m), Alvar Andersson (c), Valter Kristenson (s), Stig Josefson (c), Nils Hörberg (fp), Rune Carlstein (s), Tage Sundkvist (c), Olle Westberg i Hofors (s), Kurt Söderström (m), Hagar Normark (s), Margit Odelsparr (c), Wilhelm Gustafsson (fp), Eric Marcusson (s) och Catarina Rönnung (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Särskilt yttrande

av andre vice talmannen Tage Magnusson (m) och Kurt Söderström (m):

Motionen 1978/79:1713 visar på ett tydligt sätt de allvarliga verkningarna av den nuvarande marginalbeskattningen. De bidrag som vederbörande uppburit för sina kostnader för uniformer blir genom marginalbeskattningen i stor utsträckning värdelösa. När systemet med en ersättning för uniformer en gång infördes fanns inte dessa verkningar. Riksdagen har senare tagit ett beslut om viss rätt till avdrag för kostnader för arbetskläder. Inom vissa yrken kan starka motiv föreligga för sådant avdrag, och avdrag bör då givetvis också medges. Beträffande den nu aktuella frågan vill vi endast anföra att behandlingen med stor tydlighet visar att snabba åtgärder i form av en sänkning av marginalbeskattningen framstår som synnerligen motiverad.